

Sygn. akt III USK 193/21

POSTANOWIENIE

Dnia 4 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania K. M.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
z udziałem W. Sp. z .o.o. w W.
o podleganie ubezpieczeniu społecznemu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 4
sierpnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 5 grudnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 grudnia 2019 r., III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację K. M. (wnioskodawczynie), wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 22 maja 2019 r., VIII U (...), oddalającego odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z 22 grudnia 2017 r., stwierdzającej, że wnioskodawczynie jako pracownik u płatnika składek W. sp. z o.o. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

W sprawie ustalono, że wnioskodawczynie, będąc w ciąży w dniu 1 kwietnia 2017 r. zawarła umowę o pracę ze spółką W., na stanowisku dyrektora z wynagrodzeniem 10.000 zł. Wcześniej współpracowała ze spółką w ramach umów cywilnoprawnych jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. W momencie zatrudnienia wnioskodawczynie w spółce pracowały jeszcze dwie

osoby, w tym mąż wnioskodawczynie, będący jednocześnie współnikiem spółki, na ¼ etatu z minimalnym wynagrodzeniem, gdyż sytuacja finansowa spółki nie pozwalała na jego zatrudnienie z wyższym wynagrodzeniem. Pierwsze wynagrodzenie wnioskodawczynie otrzymała na konto, kolejne w gotówce. Po zmianie sposobu współpracy ze spółką charakter pracy wnioskodawczynie nie zmienił się. Wnioskodawczynie wykonywała te same czynności, była widywana w miejscu pracy (będącym jednocześnie miejscem jej zamieszkania), przy czym, co wynika z zeznań świadków, praca wnioskodawczynie nie była nadzorowana, a ona sama w czasie jej wykonywania opiekowała się dziećmi.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sądy obu instancji stwierdziły, że umowa o pracę zawarta z wnioskodawczynią miała na celu obejście prawa i zapewnienie jej wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Nie było bowiem uzasadnienia ekonomicznego dla zatrudnienia pracownika z tak wysokim wynagrodzeniem, o czym świadczy dodatkowo fakt, że w okresie przebywania wnioskodawczynie na zwolnieniu lekarskim nie zatrudniono nikogo na jej miejsce, a także charakter pracy wnioskodawczynie nie wypełniał znamion pracowniczego podporządkowania.

Wnioskodawczynie zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na jej oczywistej zasadności, której wnioskodawczynie upatruje w tym, że Sąd Apelacyjny stwierdził, że zawarta z wnioskodawczynią umowa o pracę była pozorna, mimo że wnioskodawczynie faktycznie wykonywała swoje obowiązki, jednocześnie pełniąc nieodpłatnie funkcję prezesa zarządu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarżąca opiera skargę na przesłance jej oczywistej zasadności. W takim przypadku obciąża ją obowiązek wskazania, na czym polega oczywiste naruszenie prawa procesowego lub materialnego. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że oczywista zasadność skargi powinna dać się stwierdzić na pierwszy rzut oka

bez zbytniego wgłębiania się w sprawę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 45/07, LEX nr 898318). Oczywista zasadność skargi powinna przy tym polegać na takim naruszeniu norm prawnych, które nie budzi wątpliwości, a stwierdzenie takiego naruszenia jest możliwe przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2012 r., I PK 106/12, LEX nr 1421966).

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni nie wykazała tak rozumianej oczywistej zasadności, gdyż wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej stanowi jedynie polemikę z ustaleniami Sądów obu instancji, z których wynika, że wnioskodawczyni nie świadczyła realnie pracy. Analizując analogiczne stany faktyczne, Sąd Najwyższy stwierdził, że zamiar uzyskania ochrony ubezpieczeniowej bez rzeczywistego wykonywania umowy o pracę na warunkach odpowiadających zatrudnieniu pracowniczemu świadczy o fikcyjności zgłoszenia do pracowniczego ubezpieczenia społecznego (ostatnio wyrok Sądu Najwyższego z 3 września 2020 r., II UK 387/18). Fikcyjne zawarcie umowy o pracę, czyli niezwiązane z wykonywaniem pracy, powoduje, że dokonanie zgłoszenia do ubezpieczeń następuje pod pozorem zatrudnienia. O nieobjęciu obowiązkiem ubezpieczeń społecznych w przypadku zgłoszenia do ubezpieczeń osoby niebędącej pracownikiem nie decyduje nieważność umowy o pracę, ale fakt, że osoba ta faktycznie nie pozostaje w stosunku pracy. Osoba, która zawarła fikcyjną umowę o pracę nie podlega ubezpieczeniu społecznemu i nie nabywa prawa do świadczeń wypływających z tego ubezpieczenia. Jeżeli jednak stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia, wady oświadczenia woli dotyczące umowy o pracę, nawet powodujące jej nieważność, nie skutkują w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 marca 1999 r., II UKN 512/98, OSNAPiUS 2000 nr 9, poz. 368; z dnia 17 grudnia 1996 r., II UKN 32/96, OSNAPiUS 1997 nr 15, poz. 275; z dnia 17 marca 1998 r., II UKN 568/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 187; z dnia 28 lutego 2001, II UKN 244/00, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 496; z dnia 2 czerwca 2006 r., I UK 337/05, Wokanda 2006 nr 12, poz. 29; z dnia 6 marca 2007 r., I UK 302/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 110; z dnia 4 października 2007 r., I UK 116/07, OSNP 2008 nr 23-24, poz. 355; z dnia 19 lutego 2008 r., II UK 122/07, LEX nr 448905; z dnia 11 maja

2009 r., I UK 15/09, LEX nr 512998; z dnia 5 czerwca 2009 r., I UK 21/09, LEX 515699; z dnia 19 stycznia 2010 r., I UK 281/09, LEX nr 577826; z dnia 24 lutego 2010 r., II UK 204/09, LEX nr 590241; z dnia 21 maja 2010 r., I UK 43/10, LEX nr 619658; z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 74/10, LEX nr 653664; z dnia 26 lutego 2013 r., I UK 417/12, LEX nr 155208; z dnia 14 listopada 2013 r., II UK 136/13, OSNP 2015 nr 2, poz. 24; z dnia 17 marca 2016 r., III UK 83/15, LEX nr 2026236 i z dnia 17 maja 2016 r., I PK 139/15, LEX nr 2057610). Poglądy te dotyczą jednak zasadniczo faktycznego wykonywania obowiązków wynikających z zawartej umowy o pracę, a nie wykonywania jakichkolwiek czynności na rzecz domniemanego pracodawcy. Te bowiem mogą wynikać z innego stosunku prawnego bądź wreszcie stanowić instrument demonstrowania, dla zewnętrznego odbioru, wykonywania nieistniejącego stosunku prawnego. Czynności faktyczne podjęte nie w związku z wypełnianiem obowiązków wynikających z treści umowy o pracę, lecz mające na celu jedynie ukazanie na zewnątrz pozornych oświadczeń woli (art. 83 § 1 k.c.), nie są dowodem, że pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca pracę tę przyjmował i wypłacał za nią wynagrodzenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2013 r., I UK 649/12, LEX nr 1365885). Jedynie wyjątkowo świadczenie pracy na innych warunkach niż określone w umowie o pracę, ale w okolicznościach pozwalających na ocenę, że była to praca podporządkowana, którą można kwalifikować według cech istotnych stosunku pracy przewidzianych w art. 22 § 1 k.p., może prowadzić do zakwestionowania poglądu o pozorności umowy o pracę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2013 r., II PK 299/12, OSNP 2014 nr 7, poz. 100).

Ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji (i niezakwestionowane przez Sąd drugiej instancji) pozwalają na wniosek, że strony nie tylko nie zawarły ważnej umowy o pracę, ale także nie połączyły się faktycznie stosunkiem pracy. Czynności, które wykonywała wnioskodawczyni, nie wynikały z zawartej umowy o pracę, a ich charakter i sposób realizacji nie wykazywały cech charakterystycznych stosunku pracy (art. 22 § 1 k.p.) w sposób na tyle silny, aby uznać, że strony w istocie (poza fikcyjną umową o pracę) zawarły umowę o pracę.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

